

Er boeren geen Schrijvers meer op de Oude Mars in Zwolle. In januari vertrekt Henk Schrijver met zijn gezin naar Canada. Maar de honderd bijzondere Marskoeien blijven bij elkaar: die verhuisden en masse naar het bedrijf van zus Bertie en zwager Bert Knol.

Het is stil op de Oude Mars. In 1888 betrok Hendrik Schrijver als eerste Schrijver de karakteristieke boerderij. Bijna 115 jaar later trekt achterkleinzoon Henk de deur definitief achter zich dicht en vertrekt met zijn vrouw Lizette en hun twee zoontjes in januari 2004 naar Canada. De stad Zwolle heeft de Oude Mars toch in zijn greep gekregen. 'Toen in 1975 een begin werd gemaakt met de nieuwbouwwijk Zwolle-Zuid lagen de eerste huizen nog op drie kilometer afstand. Ik heb ze gewaarschuwd: "Kom niet binnen de tweehonderd meter." Ze zijn op honderd meter van de boerderij gestopt', vertelt Henk vader Berend.

Berend Schrijver — hij is inmiddels 69 jaar — heeft plakboeken vol met alle artikelen die in de lokale kranten verschenen over de Oude Mars. Want sinds de gemeente in de jaren zeventig het landgoed Zandhove kocht (waarvan de Oude Mars deel uit-

maakte) was eventuele woningbouw op de gronden van de Oude Mars inzet van discussie. Nu vormde die 'bedreiging' lange tijd geen belemmering voor de bedrijfsontwikkeling. Met een veestapel van 130 melkkoeien en een huiskavel van bijna veertig hectare beschikte Henk Schrijver (35) over een levenskrachtig bedrijf. Toch ging hij in op het aanbod van de gemeente om de pachtboerderij te verlaten. 'Uitbreiding zit er niet meer in. Dat staat de hinderwet niet toe. De jongvee-opfok uitbesteden zou een optie zijn, maar dat doe ik graag zelf. Een tweede tak is niets voor ons. Nee, we willen dat de groei er in kan blijven.' Toch vertrekt hij niet met een slecht gevoel uit Nederland. 'Beslist niet. We vluchten niet. We blijven ook in Nederland ondernemer door deelname in het bedrijf van mijn zus en zwager. We hebben hier altijd met plezier geboerd. Met regelgeving heb je in ieder land te maken.'

Onvermoeibaar naar Olst

Berend Schrijver woont met zijn vrouw Annie op enkele honderden meters afstand van de Oude Mars. Hij neemt ons mee naar de ruime kelder, waar hij een imposante hoeveelheid historisch materiaal heeft opgeslagen en uitgesteld. We noemden al de plakboeken vol lokale knipsels — vaak doorspekt met steunbetuigingen van Zwolse burgers — over de boerderij. Maar de hoofdmoot omvat de trofeeën en toegankelijk gedocumenteerde historie van de roemrijke Schrijverkoeien.

Al in 1920 trad Berends grootvader met zijn MRIJ-koeien toe tot het stamboek. Ook Berends vader, die in 1929 in Dalfsen een eigen boerderij startte, was betrokken bij de MRIJ-fokkerij. Omdat er zich op de Oude Mars geen opvolger aandienende keerde Berend (met zijn ouders) in 1959 terug naar Zwolle. Berends broer Hendrik zette de boerderij in Dalfsen voort. Hij gaf later het stokje over aan zijn zoon Wim die met de Broekhuizerstieren goede resultaten boekt.

Berend keerde dus terug naar de Oude Mars dat in 1938 herbouwd was. De architectuur was opvallend, met de boerderij opgetrokken in Limburgse stijl.

In 1963 namen Berend en zijn vader voor de eerste keer deel aan de befaamde keu-

ring in Olst. Berend zou er sindsdien geen meer missen en vierde er de nodige triomfen. Schrijvers archief bewijst zijn waarde. Hij heeft zorgvuldig geteld en komt over 34 edities tot 22 1a-linten voor zijn bedrijfscollectie. 'Dat vond ik altijd de mooiste prijs om te winnen. Die prijs zegt iets over de breedte van de veestapel', stelt Schrijver, die niet na wil laten te vermelden dat in vijf Olstedities zowel de 1a- als de 1b-collectie door de Mars werd geleverd. Ook op nationaal niveau spraken de MRIJ's van Schrijver een woordje mee. Op de NRS-tentoonstellingen van 1979 en 1984 won hij de nationale titel met een bedrijfscollectie. Vooral de zege van 1979 gaf veel voldoening met een groep, overwegend bestaande uit dochters van de eigengefokte stieren Mars (de preferente Gustaafzoon) en Roland 67.

MRIJ, rood, zwart

Bestuurlijk was Berend Schrijver op talrijke fronten actief. Hij maakte deel uit van de MRIJ-commissie die de inbreng van Red-Holsteingenen onderzocht. Zelf stelde hij zich afwachter op; aan productie en uierkwaliteit mankeerde het zijn MRIJ's niet. Toch vulden ook de Hennies, Flora's, de Roosjes en de Sjaantjes zich langzamerhand met Holsteinbloed.

Henk en Berend Schrijver voor de Oude Mars; de koeien zijn vertrokken

neemt geen embryo's van zijn koeien mee naar Canada. 'Dat kost erg veel geld en je moet maar afwachten wat er van overblijft.' Toch blijft het fokkerswerk van de Schrijvers op veestapelniveau behouden: op een dertigtal na verhuisden alle 130 koeien naar het bedrijf van zijn zus Bertie en zwager Bert Knol in Mastenbroek.

Maatschap

Het is een drukte van belang op de Nieuwe Mars in Mastenbroek. De naweeën van de grote verhuizing zijn nog volop voelbaar. Eind november kwamen de honderd koeien vanuit Zwolle over naar het bedrijf van Bert en Bertie Knol in de Mastenbroeker polder, een van de oudste droogmakerijen van Nederland. Bert Knol is tevreden over de eerste weken, waarin de koeien niet alleen moesten wennen aan de nieuwe om-

geving, maar bovendien kennis maakten met de melkrobot. 'Het vergt de eerste dagen veel tijd, maar omdat we al vijf jaar met de robot melken wisten we dat koeien daaraan snel gewend raken.'

De bal die tot de ingrijpende bedrijfsuitbreiding leidde ging anderhalf jaar geleden aan het rollen. Bert: 'Toen kwam Henk met de vraag of deze optie bespreekbaar was. Je moet dan heel veel instanties langs en uiteindelijk zijn we bij een maatschap uitgekomen. Het is dus allemaal niet zo ingewikkeld.'

Bert en Bertie — beiden 38 — zien deze stap als een grote uitdaging. 'Je bent jong en je wilt wat. Natuurlijk wil je als familie elkaar ook helpen, maar een constructie als deze is alleen mogelijk als beide partijen er baat bij hebben.' Wat volgens Knol de beslissing heeft vereenvoudigd is

Mega-verhuizing: honderd koeien van de Oude Mars naar de Nieuwe Mars

Schrijvers waaier en uit

Toen zoon Henk het roer overnam trad de volgende fase in: de zwartbonte stieren kregen vat op de volledig tot roodbont omgeturnde MRIJ's. 'Het gebruik van zwartbonte stieren sloop er vanzelf een beetje in', zegt Henk. Ongeveer 25 procent van zijn koeien draagt een zwartbont vel. Hij heeft er geen spijt van gekregen. 'Via zwartbont hebben we een flinke sprong voorwaarts gemaakt. Uit die zwartbonten, waaronder nogal wat Lord Lily's, hebben we ook weer roodbonte kalveren.' Hij

MRIJ-koeien van Schrijver beleefden hoogtijdagen rond 1980 met dochters van stieren als Lex, Gerda's Gustaaf en zelfgefokte Mars en Roland 52

Bertie en Bert Knol op de Nieuwe Mars: 'Een goed ondernemingsplan helpt'

Roodbonten binnen enkele dagen gewend aan melkrobot en zwartbonte collega's van de Nieuwe Mars

hun ondernemingsplan. 'We wisten al wat we wilden en wel in vijf tot zeven jaar groeien naar een bedrijf met 1,2 miljoen kg melk, 75 hectare, twee melkrobots en met behoud van onze werknemer, omdat ik ook bestuurlijk nogal wat activiteiten heb.'

Vijf jaar geleden kochten ze de eerste melkrobot. Op dat moment molken ze een quotum vol van 900 ton en omvatte het bedrijf 60 hectare. De aankoop van nieuwe grond was snel rond. Een jaar later volgde de tweede robot, terwijl het quotum de afgelopen jaren uitgebreid werd naar 1 miljoen kg. Nu is dat plotseling 1,8 miljoen kg; van de 1,1 miljoen kg op de Oude Mars heeft Henk 800.000 ingebracht in de nieuwe maatschap.

Verwenstal

De afgelopen maanden is koortsachtig gebouwd in Mastenbroek. De ligboxenstal, die plaats bood aan de 120 koeien en 70 stuks jongvee, is verbreed met twee rijen boxen en telt 258 ligplaatsen. Voor het jongvee — de 90 stuks van de Oude Mars staan nog in Zwolle — is een nieuwe stal in aanbouw.

In de ligboxenstal is een derde melkrobot geïnstalleerd. Bij de bouw is bovendien ruimte gecreëerd voor een vierde automatisch melksysteem. 'Ons uitgangspunt is 650.000 kg melk per robot. We kunnen daarom, mochten we dat willen en kunnen, verder groeien.'

Bert Knol heeft bij de bouw van de stal ingezet op een scheiding van vaarzen en oudere dieren. 'De dieren waren per robot naar productieniveau ingedeeld. Dat is veranderd. We hebben een aparte vaarzen-groep. Die groep kunnen we nu gericht managen. Ook hebben we er bij de inrichting van de stal rekening mee gehouden; de schoftboom bij de vaarzen staat op 1,90, bij de koeien op 2,0 meter.' En Bert Knol wil bij de volgende bouwfase de oudste koeien tegemoet komen. 'We denken aan een combinatiestal waarbij het voorste deel roostervloer is met twee rijen boxen met daarachter een soort potstal. Dat moet een verwenstal worden.'

Knol greep de verbouwing aan om de ventilatie te verbeteren. Verder is de verlichting drastisch aangepast. 'We hebben natriumlampen gekregen. Overal in de stal bereiken we een niveau van 150 tot 160 lux.' Ze volgen bovendien een streng licht-

regime. 'Het is 16 uur hartstikke licht in de stal en daarna 8 uur donker. Er zijn langzamerhand genoeg aanwijzingen dat dat de vruchtbaarheid verbetert.'

Robotgeschied

Berend Schrijver heeft — ongetwijfeld met veel graagte — op verzoek van zijn schoonzoon en dochter de honderd koeien van de Oude Mars geselecteerd. 'Ik heb gekeken of ze robotgeschikt zijn. Al moet dat niet overdreven worden. Er wordt veel over gepraat, maar de Lely's kunnen bijna alle koeien aan', zegt Bert. Fokkerij heeft wel zijn interesse. 'We bezoeken graag keuringen en onze kinderen doen volop mee aan kalverclubs. Ik beleef de fokkerij wel op een andere manier als mijn schoonvader. Wat mij betreft mag hij zich straks weer uitleven op de fokkerij. Ik zal hem om advies vragen bij keuze van de stieren en vertrouw evenals nu verder op SAP.'

De oudste koe die meekwam uit Zwolle is de elfjarige Alluredochter Monique. In haar gezelschap reisden dochters mee van Koerier 114, Tulip, Ferdinand, Lord Lily, Bell Tom, Stadel, Cassius en BevNick.

Van Canada tot NRM

Het is wennen — ook voor de burgers — aan de stilte op de Oude Mars. Toch wil Berend Schrijver er niet te lang om treuren, want elders is de Schrijverfokkerij nog springlevend. In Canada in de provincie Alberta heeft de jongste zoon Gert met zijn vrouw Sonja in acht jaar tijd een mooi bedrijf opgebouwd met 250 hectare land en 1,9 miljoen liter. Henk is op anderhalf uur rijden van hem neergestreken en start met 150 koeien.

Henk wil het evenals zijn broer, die aan keuringen in Canada meedoet, niet bij melken laten. 'In Canada leeft de fokkerij, in het bijzonder op exterieur. Dat spreekt ons aan. Fokkerij heeft voor ons toegevoegde waarde en dat is een van de redenen waarom we voor Canada hebben gekozen. In de Verenigde Staten draait het alleen maar om grote aantallen. We hebben de koeien op ons nieuwe bedrijf niet overgenomen. Dat waren geen stamboekdieren.'

En de Schrijverfokkerij in Nederland? Bert Knol: 'We hebben er mooie koeien bij gekregen. Zo hadden wij ze niet. Ik hoop dat het ooit zover komt dat een van onze dieren aan de hand van Berend en een van onze kinderen op de NRM verschijnt.'

Bert de Lange